

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	9Cdo/81/2021
Identifikačné číslo spisu:	5116219714
Dátum vydania rozhodnutia:	28.02.2023
Meno a priezvisko:	JUDr. Marián Sluk
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:5116219714.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ H. C., bývajúceho v K. - O. K., K. XXXXX/XXA, 2/ M. C., bývajúceho v K. - P., M. XXX/XX, 3/ T. C., bývajúceho v K. - P., M. XXX/XX, zastúpených Mgr. Zuzanou Karkóovou, advokátkou so sídlom v Ž., V. V. XX, proti žalovaným 1/ V. M., bývajúcej v A. č. XXX, 2/ M. M., bývajúcemu v A. č. XXX, zastúpených JUDr. Tomášom Dopitom, advokátom so sídlom v Bratislave, Vázovova 6838/9B, o určenie vlastníckeho práva, vedenom na Okresnom súde Žilina pod sp. zn. 42C/318/2016, o dovolaní žalobcov proti uzneseniu Krajského súdu v Žiline z 30. apríla 2020 sp. zn. 10Co/3/2020, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalovaným 1/ a 2/ p r i z n á v a náhradu trov dovolacieho konania v celom rozsahu.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Žilina (ďalej aj „súd prvej inštancie“) uznesením z 2. augusta 2019 č. k. 42C/318/2016-137 konanie zastavil a žalovaným priznal nárok na náhradu trov konania.

2. Rozhodnutie odôvodnil § 161 ods. 1 a 2 a § 230 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“). V tomto konaní súd prvej inštancie zistil prekážku právoplatne rozhodnutej veci (res iudicata), ktorú nemožno odstrániť a preto konanie zastavil. Prekážkou tohoto konania tvorí právoplatný rozsudok Okresného súdu Žilina z 12. júna 2014 č.k. 14 C/242/2011-208 potvrdený rozsudkom Krajského súdu v Žiline z 9. októbra 2014 sp.zn. 9Co/622/2014, ktorým bola žaloba o určenie hranice pozemku (parcela registra C číslo XXX a XXX/X) zamietnutá. V dôvodoch rozsudku sa konštatuje, že Y. M. a Z. M. (ako právni predchodcovia žalovaných 1/ a 2/ V. a M. M.) dňom X. apríla XXXX. nenadobudli vlastnícke právo k pozemkom (č. XXX KN a XXX KN) vydržaním a preto ich nemohli previesť na žalovaných. Žalobcovia sa v tomto spore voči žalovaným domáhali určenia, že žalovaní 1/ a 2/ nie sú podielovými spoluvlastníkmi (každý v 1/2) parcely č. XXX/X CKN (vytvorenej z parcely č. XXX/X) o výmere XX mX k.ú. A..

3. Na odvolanie žalobcov Krajský súd v Žiline (ďalej aj „odvolací súd“) uznesením z 30. apríla 2020 sp.

zn. 10Co/3/2020 potvrdil uznesenie súdu prvej inštancie a stranám nepriznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

4. Odvolací súd skonštatoval, že odvolatelia nespochybnili záver súdu prvej inštancie, že v posudzovanom prípade je daná prekážka veci rozsúdenej (§ 230 CSP), že ide o neodstrániteľnú podmienku konania, čo viedlo k zastaveniu konania (§ 161 ods. 2 CSP). Tvrdili, že takýto výklad zákona vedie k protiústavným dôsledkom -nemožnosti dosiahnuť zmenu v evidencii nehnuteľností - „nevymazanie“ žalovaných ako vlastníkov. Odvolací súd zdôraznil, že žaloba v tejto veci nezabezpečuje hmotné práva žalobcov, ale „len“ popretie práv žalovaných. Zdôraznil, že ani vyhovením žalobe (teda popretím práv žalovaných) nedochádza k „obnoveniu“, či nadobudnutiu vlastníckych práv žalobcov. Uvedené okolnosti odvolací súd zhodnotil a dospel k záveru, že postupom súdu prvej inštancie aplikujúceho príslušné ustanovenia zákona nedošlo k naplneniu princípu zákazu odmietnutia spravodlivosti; inak povedané, postup súdu prvej inštancie bol ústavné súladný. Z týchto dôvodov potvrdil uznesenie súdu prvej inštancie ako vecne správne (§ 387 ods. 1 CSP).

5. Proti tomuto uzneseniu odvolacieho súdu podali žalobcovia dovolanie v zmysle § 420 písm. f/ CSP a § 421 ods. 1 písm. b/ CSP. Nerozlišujúc od seba tieto dovolacie dôvody, k obom uviedli spoločnú (zmiešanú) argumentáciu. Aplikovanie prekážky veci rozhodnutej (zastavenie konania) vyvolalo nemožnosť vykonať zápis o neexistencii vlastníckych práv žalovaných v katastri nehnuteľností. Jediným možným riešením je na existenciu prekážky veci rozsúdenej neprihliadať, neaplikovať § 230 CSP. V opačnom prípade nie je možné dosiahnuť účel čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru. Dovolatelia majú zato, že zachovanie práva na súdnu ochranu a spravodlivý súdny proces má prioritu pred absolútnou viazanosťou znením zákona. Z týchto dôvodov navrhli zrušiť rozhodnutie odvolacieho súdu i súdu prvej inštancie a vec vrátiť súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

6. Žalovaní k podanému dovolaniu uviedli, že žalobcovia nepoukázali na žiaden procesný nedostatok, ktorého by sa dopustili súdy a súčasne obsahom dovolania nebolo ani použitie nesprávnej právnej normy. Navrhli, aby odvolací súd dovolanie odmietol, alternatívne ho zamietol.

7. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), skúmal prípustnosť dovolania bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) a dospel k záveru, že dovolanie je potrebné ako neprípustné odmietnuť.

8. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

9. Dovolatelia prípustnosť podaného dovolania vyvodzujú z § 420 písm. f/ CSP a § 421 ods. 1 písm. b/ CSP.

9.1. Dovolanie pri dovolacom dôvode v zmysle § 421 ods. 1 písm. b/ CSP nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu v zmysle § 357 písm. a/ až n/ CSP (§ 421 ods. 2 CSP). Medzi uznesenia podľa § 357 písm. a/ CSP patria aj tie, kde súd prvej inštancie uznesením konanie zastavil v dôsledku prekážky litispendencie, či res iudicata (§ 161 ods. 2 CSP). Dovolací súd dovolanie dovolateľov v časti spochybňujúcej právne posúdenie veci pri uplatnenom dovolacom dôvode v zmysle § 421 ods. 1 písm. b/ CSP ako neprípustné v zmysle § 447 písm. c/ CSP odmietol.

10. Podľa § 420 písm. f/ CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

10.1 Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f/ CSP treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných

procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré (porušenie) tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

10.2. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 písm. f/ CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (viď rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/41/2017, 3Cdo/214/2017, 8Cdo/5/2017, 8Cdo/73/2017, 9Cdo/213/2021). Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predpokladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej voľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (viď napríklad rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, II. ÚS 3/97, II. ÚS 251/03).

11. Najvyšší súd už v rozhodnutiach vydaných pred účinnosťou nového civilného procesného kódexu CSP viackrát uviedol (sp. zn. 1 Cdo 26/2019, 3 Cdo 209/2015, 3 Cdo 308/2016, 5 Cdo 255/2014), že právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je bezpochyby tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšej inštancie, sa v civilnom procese zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých občianskoprávny súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania pred občianskoprávnym súdom, vrátane dovolacieho konania (I. ÚS 4/2011). Dovolanie aj podľa novej právnej úpravy nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu (napríklad rozhodnutia sp. zn. 1 Cdo 107/2019, 1 Cdo 228/2019, 4 Cdo 148/2019, 9Cdo/213/2021).

11.1. Ak by najvyšší súd bez ohľadu na prípadnú neprípustnosť dovolania pristúpil k posúdeniu vecnej správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu a na tom základe ho prípadne zrušil, porušil by základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane [porovnaj rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) sp. zn. II. ÚS 172/03].

12. Pri posudzovaní podania podľa jeho obsahu nemôže súd určitému podaniu dávať iný význam, než ktorý zodpovedá obsahu podania, jeho vnútornej skladbe, logike, zvolenej argumentácii, v podaní použitým výrazovým prostriedkom a celkovému zmyslu podania. Posudzovanie podania taktiež neumožňuje súdu obsah úkonu výkladom dopĺňať či domýšľať alebo z neho vyvodit' závery, ktoré z obsahu úkonu nevyplývajú (Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M. a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha : C. H. Beck, 2016. s. 440 - 446). Ústavný súd Slovenskej republiky tiež opakovane konštatoval neprípustný taký postup dovolacieho súdu, ktorým dovolací súd preskúmaval iný dovolací dôvod, než ktorý dovolateľ uplatnil (por. sp.zn. I. ÚS 75/2021, II. ÚS 605/2021).

12.1 Z obsahu dovolania žalobcov je nepochybné, že dovolatelia uplatnili dovolací dôvod v zmysle § 420 písm. f/ CSP v rámci ktorého neoznačili žiadne procesné ustanovenie, ktoré mali súdy porušiť a na základe ktorého by sa dopustili nesprávneho procesného postupu. Dovolatelia v dovolaní (rovnako ako v odvolaní) nespochybnili existenciu prekážky veci rozsúdenej (res iudicata) v tomto spore. Tvrdili, že súdy na túto prekážku nemali prihliadať ale mali vo veci konať a rozhodnúť a tak dosiahnuť účel čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru. Preto sa dovolací súd nemal možnosť (dôvod) zaoberať otázkou, či v danom prípade ide o namietanú prekážku konania, a ak áno, či ju zakladá i prípadná prejudicialita vyslovená v rozhodnutí vydanom v inom spore. V dôsledkom viazanosti dovolacieho súdu dovolacími dôvodmi (§ 440 CSP) dovolací súd neprejednáva (ex officio) dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatnený dovolací dôvod; ide o posilnenie dispozičného

princípu v dovolacom konaní (deetatizáciu dovolania), pri plnom rešpektovaní autonómie a zodpovednosti dovolateľa, pri rozhodovaní o tom, či podá dovolanie, aký dovolací dôvod uplatní a akým spôsobom ho vymedzí. S tým súvisí aj procesná neutralita dovolacieho súdu, ktorý pri prípadných vadách dovolania tieto pri riadnom zastúpení dovolateľa nenapráva. Dovolatelia v podstate namietali, že súdy vec nesprávne právne posúdili, keď síce na vec aplikovali správne právne normy, tieto však nesprávne interpretovali (vykladali), lebo nezohľadnili ich ústavno-konformný výklad, ktorý by mal viesť k vylúčeniu doslovnej aplikácie zákona (textu procesnej normy - ustanovení CSP) v dôsledku aplikačnej prednosti článku 46 ods. 1 ústavy, resp. článku 6 ods. 1 vety prvej dohovoru.

12.2. Význam práva na spravodlivý proces podľa judikatúry ESLP i práva na súdnu ochranu v judikatúre Ústavného súdu Slovenskej republiky predstavuje akýsi základný ochranný štít pre tých, ktorí sú účastníkmi civilného súdneho konania. Jedným z jeho aspektov je aj „právo na súd“ (právo na meritórne rozhodnutie predloženej veci). Právo na súd nie je právom absolútnym a pripúšťa isté obmedzenia, lebo samotná jeho povaha vyžaduje právnu úpravu na úrovni štátu, ktorý má v tomto ohľade určitý priestor pre uváženie. Tieto obmedzenia však nemôžu vylúčiť alebo obmedziť prístup osoby k súdu takým spôsobom, alebo takej miere, že by došlo k zásahu do samej podstaty tohto práva (napr. Kohlhofer a Minárik proti Českej republike, rozsudok ESLP, 15.október 2009, č. 32921/03, č. 28464/04, č. 5344/05, § 90). Súdny proces má svoje zákonné podmienky, ktorými sa riadi a ktoré ohraničujú jeho medze. Dovolací súd je toho právneho názoru, že v zásade je potrebné rešpektovať, že porušením práva na súd (na prístup k súdu) nie je požiadavka vnútroštátneho práva, aby v prípade prekážky právoplatne rozsúdenej veci súd vo veci meritórne opakovane nekonal (nerozhodoval). Požiadavka zákona, že ak sa o veci právoplatne rozhodlo, nemôže sa prejednávať a rozhodovať znova (§ 230 CSP) je poistkou o nezmeniteľnosti právoplatného rozhodnutia a naplnením princípu právnej istoty (ne bis in idem, "nie dvakrát v tej istej veci"). Nevyhnutnou vlastnosťou súdnej ochrany v materiálnom právnom štáte musí byť nastolenie stavu právnej istoty, ktorú dáva nezmeniteľnosť súdneho rozhodnutia spojená s vylúčením možnosti, že o veci, o ktorej sa už raz právoplatne rozhodlo, sa môže v budúcnosti znovu konať. Túto vlastnosť dáva súdnemu rozhodnutiu prekážka veci rozhodnutej (Drgonec, J. Ústava Slovenskej republiky. Teória a prax. 2. prepracované a doplnené vydanie. Bratislava : C. H. Beck, 2019, s. 877 - 933). Základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy zahŕňa v sebe aj právo na ochranu pred opakovaným uplatňovaním práva, o ktorom bolo už raz právoplatne rozhodnuté, pokiaľ nedošlo k zrušeniu právoplatného rozhodnutia v predpísanom konaní (II. ÚS 19/2009).

12.3. Dovolaciemu súdu nie je známe žiadne právoplatné rozhodnutie, ani taká judikatúra ESLP, či Ústavného súdu Slovenskej republiky, ktorá by nezohľadňovala prekážku veci právoplatne rozsúdenej alebo ktorá by v tejto otázke zotrvala na prednostnej a priamej aplikácii a výkladu ústavy a dohovoru pred zákonom. Naopak o nemožnosti prelomenia zásady res iudicata v CSP na základe špecifických okolností prípadu rozhodol nálezom Ústavný súd Slovenskej republiky z 9. februára 2022 sp.zn. I. ÚS 350/2021-41.

13. Dovolatelia v dovolaní vyjadrili (len) svoj nesúhlas s tým, ako súdy nižších inštancií vyložili (interpretovali) ustanovenie § 230 v spojení s § 161 ods. 2 CSP (zásadu res iudicata), teda vyčítali im nesprávnu ústavno-právnu interpretáciu, z obsahového hľadiska však ide o námietku nesprávneho právneho posúdenia, pričom nesprávne právne posúdenie veci prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f/ CSP nezakladá. Ako vyplýva aj z judikatúry ústavného súdu, iba skutočnosť, že dovolateľ sa s právnym názorom všeobecného súdu nestotožňuje, nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti rozhodnutia odvolacieho súdu (napr. I. ÚS 188/06). V tejto súvislosti je potrebné pripomenúť, že nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery. Podľa ustálenej judikatúry najvyššieho súdu ale nesprávne právne posúdenie veci nezakladá vadu zmätočnosti uvedenú v § 420 písm. f/ CSP (R 24/2017, 1 Cdo 202/2017, 2 Cdo 101/2017, 3 Cdo 94/2017, 4 Cdo 47/2017, 5 Cdo 145/2016, 7 Cdo 113/2017, 8 Cdo 76/2018). V zmysle rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky zo 6. marca 2019 sp.zn. I ÚS 61/2019 aj v právnych veciach, na ktoré sa vzťahuje CSP, je opodstatnený názor, podľa ktorého nesprávne právne posúdenie veci nezakladá vadu konania podľa § 420 písm. f/ CSP. Najvyšší súd už podľa predchádzajúcej úpravy dospel k záveru, že realizácia procesných oprávnení sa strane neznemožňuje

právnym posúdením (viď R 54/2012 a 1 Cdo 62/2010, 2 Cdo 97/2010, 3 Cdo 53/2011, 4 Cdo 68/2011, 5 Cdo 44/2011, 6 Cdo 41/2011, 7 Cdo 26/2010 a 8 ECdo 170/2014). Skutočnosť, že dovolatelia majú odlišný právny názor než konajúce súdy, bez ďalšieho nezakladá a nedokazuje nimi tvrdenú vadu v zmysle § 420 písm. f/ CSP.

14. So zreteľom na uvedené dovolací súd dovolanie žalobcov, nezistiac vady zmätočnosti podľa § 420 písm. f/ CSP, odmietol podľa § 447 písm. c/ CSP ako dovolanie, ktoré smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému dovolanie nie je prípustné.

15. O náhrade trov dovolacieho konania rozhodol dovolací súd podľa § 453 ods. 1 CSP tak, že úspešným žalovaným priznal nárok na ich náhradu, keď výsledok dovolacieho konania obdobný jeho zastaveniu zaviniť žalobcovia (§ 256 ods. 1 CSP).

16. Rozhodnutie bolo prijaté senátom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v pomere hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.